

OPETUSMINISTERIÖ

MERITULLINKATU 10, HELSINKI

PL 29

00023 VALTIONEUVOSTO

PUH. (09) 160 04

FAX (09) 135 9335

etu.suunnitmi@minedu.fi

Undervisningsministeriet

Sjötullsgatan 10, Helsingfors

PB 29

00023 Statsrådet

Tel. (09) 160 04

Fax (09) 135 9335

fin.etternavn@minedu.fi

MINISTRY OF EDUCATION

MERITULLINKATU 10, HELSINKI

P.O. BOX 29

FIN-00023 GOVERNMENT

FINLAND

TEL. +358 9 160 04

FAX +358 9 135 9335

given.surnam@minedu.fi

Ministère de l'Éducation

Meritullinkatu 10, Helsinki

B.P. 29

FIN-00023 Gouvernement

Finlande

Tél. +358 9 160 04

Fax +358 9 135 9335

pré.nom@minedu.fi

www.minedu.fi

Viite: Eduskunnan sivistysvaliokunnan lausuma liittyen hallituksen esitykseen (119/2008)
Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen johtoryhmän väliraportti (OPM 2009:11)

Asia Oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmän kehittäminen

Oppisopimuskoulutus on keskeisin työelämässä tapahtuvan koulutuksen järjestämis-
muoto. Oppisopimuskoulutuksessa on yhteensä noin 48 000 opiskelijaa ja oppisopi-
muskoulutuksen järjestäjiä on 91. Oppisopimuskoulutukseen on viime vuosina kohdis-
tettu lukuisia kehittämishankkeita ja selvityksiä mm. opetusministeriön asettamissa
kolmikantaisissa työryhmissä (OPM 2004:15, 2007:25) ja ammatillisesti suuntautu-
neen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen (AKKU) yhteydessä. Oppisopimuskou-
lutuksen järjestelmää uudistettiin vuoden 2008 alusta siten, että opintososiaalisia etuja
selkiytettiin ja mahdollistettiin virkasuhteisten oppisopimus.

Oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmää on uudistettu vuoden 2009 alusta siten,
että yksikköhinnat tarkistettiin todellisten kustannusten mukaisiksi ja vuoden 2010
alusta lukien on otettu käyttöön suoritettujen tutkintojen määriin perustuva ammatilli-
sen lisäkoulutuksen tulosrahoitus. Opetusministeriön syksyllä 2008 kutsuma selvitys-
mies laati suositukset oppisopimuskoulutuksen kehittämistarpeista. Lisäksi oppisopi-
muskoulutuksen laadun kehittämistä koskeviin haasteisiin vastaamiseksi opetusminis-
teriö on asettanut 4.12.2010 määräaikaisen oppisopimuskoulutuksen kehittämishank-
keen. Hanke toteutetaan yhteistyössä Opetushallituksen, Oppisopimuskoulutuksen jär-
jestäjien yhdistyksen sekä työelämän järjestöjen kanssa.

Oppisopimuskoulutuksen rahoitus valtion talousarviossa on vuonna 2010 noin 135
milj. euroa, josta ammatillisen peruskoulutuksen osuus on noin 42 milj. euroa ja am-
matillisen lisäkoulutuksen osuus noin 88 milj. euroa. Lisäksi ammatillisena peruskou-
lutuksen järjestettävään oppisopimuskoulutukseen kohdistetaan kuntien rahoitusosuut-
ta noin 58 milj. euroa. Oppisopimustyyppisen korkeakoulutettujen täydennyskoulutuk-

sen valtionavustus on 4 milj. euroa sekä tuetun oppisopimuskoulutuksen ja muiden harkinnanvaraisten avustusten osuus 850 000 euroa.

Oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmä perustuu valtionosuuteen, joka kattaa oppilaitosten käyttökustannuksiin myönnettävän lakisääteisen rahoituksen. Rahoitusta myönnetään koulutuksen järjestäjinä toimiville kunnille, kuntayhtymille sekä yksityisille yhteisöille ja säätiöille. Talousarvion valmistelussa valtionosuuksien määräraha-tarpeen mitoitus perustuu yksikköhintoja ja suoritemääriä koskeviin arvioihin. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinta perustuu oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräiseen yksikköhintaan, josta oppisopimuskoulutuksen yksikköhinta on 63,13 %. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat opetusministeriö määrää vuosittain valtion talousarvion rajoissa erikseen ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä erikseen muuta ammatillista lisäkoulutusta varten. Oppisopimuskoulutuksessa yksikköhintoja ei porrasteta alakohtaisesti.

Rahoituksen perusteena olevien suoritemäärien säätely oppisopimuskoulutuksessa poikkeaa ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen välillä. Ammatilliseen perustutkintoon johtavassa oppisopimuskoulutuksessa opiskelijamäärää ei säännellä, vaan opiskelijamäärät ovat koulutuksen järjestäjien päätettävissä. Sen sijaan ammatillisen lisäkoulutuksen valtakunnallisesta suoritteiden enimmäismäärästä päätetään vuosittain valtion talousarviossa. Järjestäjäkohtaisten lisäkoulutuksen suoritteiden jaossa lähtökohtana ovat järjestämisluvissa määräytyt oppisopimusten määrät sekä opetusministeriön painotukset. Yleisenä lähtökohtana on, että ammatillisen lisäkoulutuksen oppisopimuspaikat kohdentuvat alueellisesti ja alakohtaisesti työvoimatarpeen ja oppisopimuskoulutuksen kysynnän mukaisesti. Koulutuksen järjestäjäkohtaisten toteutuneiden suoritemäärien laskenta perustuu sekä ammatillisen perus- että lisäkoulutuksen kohdalla laskentapäivien (20.1. ja 20.9.) keskiarvoon.

Edellä todetun mukaisesti oppisopimuskoulutuksen yksikköhintoja tarkistettiin sekä perus- että lisäkoulutuksen osalta vuoden 2009 alusta lukien. Tarkistuksen yhteydessä selvitettiin oppisopimuskoulutuksen toteutuneiden kustannusten ja valtionosuusrahoituksen perusteena olevien laskennallisten kustannusten yhteneväisyyksiä. Selvityksen perusteella ammatillisena peruskoulutuksena annettavan oppisopimuskoulutuksen valtionosuusrahoitus oli 22 % korkeampi kuin koulutuksen järjestämisestä aiheutuneet toteutuneet kustannukset. Vastaavasti ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävän oppisopimuskoulutuksen valtionosuudet olivat noin 7 % alhaisemmat kuin koulutuksen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset. Selvityksen perusteella ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävän oppisopimuskoulutuksen yksikköhintoja laskettiin 18 % ja lisäkoulutuksen yksikköhintoja nostettiin 7 %. Tarkistettaessa yksikköhintoja toteutuneita kustannuksia vastaaviksi vähennettiin samalla oppisopimuskoulutuksen rahoitusta 13 milj. eurolla. Vähennys kohdistui kuntien rahoitusosuuteen.

Yksikköhintojen alentamista koskevan hallituksen esityksen käsittelyssä syksyllä 2008 eduskunta antoi lausuman, jonka mukaan VOS-2010 valtionosuusuudistuksen yhteydessä tulee selvittää mahdollisuudet ottaa oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmässä käyttöön oma kustannuspohja. Lisäksi aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen johtoryhmä otti toisessa väliraportissa (OPM 2009:11) kantaa oman kustannuspohjan käyttöön ottamiseksi oppisopimuskoulutuksen rahoituksen perusteena. Sama esitys si-

sältyi myös opetusministeriön asettaman oppisopimuskoulutuksen selvitysmiehen kehittämissuhteisiin (2009:1).

Yksikköhintojen määräytymisen lisäksi oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmässä on ilmennyt ongelmakohtia myös suoritemäärien määräytymisen eli laskentapäivämekanismien soveltamisessa. On esitetty näkemyksiä, että kahden laskentapäivän malli saattaa kannustaa koulutuksen epätarkoituksenmukaiseen pidentämiseen, koska oppisopimuskoulutuksessa koulutuksen aloitus- ja lopetusajankohdat eivät noudata lukukausien vastaavia ajankohtia. Myös oppisopimuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen suurten volyyminmuutosten ja niiden aiheuttamien momentin arviomäärärahaylitysten takia on ilmennyt tarvetta selvittää opiskelijamäärien säätelyn ja kiintiöinnin uudistamistarpeita sekä perus- että lisäkoulutuksen kohdalla.

Opetusministeriö laati keväällä 2009 oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmässä ilmenneistä haasteellisuuksista muistion, jonka perusteella opetusministeriössä järjestettiin 4.6.2009 kuulemistilaisuus keskeisille asiantuntijoille ja sidosryhmille. Kuulemistilaisuuden perusteella todettiin, että oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmässä ei ole niin merkittäviä ongelmakohtia, että rahoitusjärjestelmää tulisi uudistaa joidenkin yksityiskohtien osalta vuoden 2010 alusta. Kuulemistilaisuudessa todettiin, että opetusministeriön on perusteltua käynnistää oppisopimuskoulutusta koskeva selvitystyö, jossa koulutusmuotoa tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena toiminnallisen ohjauksen, määrällisen säätelyn ja rahoitusjärjestelmän kehittämisen näkökulmista. Lisäksi todettiin, että oppisopimuskoulutuksessa rahoitusjärjestelmää tulisi kehittää siten, että se vastaisi mahdollisimman hyvin opintojen laajuutta.

Edellä todettuihin rahoitusjärjestelmän toimivuudessa ilmenneisiin haasteisiin vastauksiksi opetusministeriö on päättänyt perustaa työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää

1. oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmän toimivuutta kokonaisuutena,
2. oman kustannusohjan soveltuvuutta rahoituksen määräytymisperusteena ammatillisena perus- ja lisäkoulutuksena järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa,
3. opiskelijamäärien säätelyn ja kiintiöinnin uudistamistarpeet,
4. rahoituksen perusteena olevien opiskelijamäärien laskennan uudistamistarpeet,
5. työpaikalla tapahtuvan koulutuksen toteuttamiseen tarkoitettujen koulutuskorvausjärjestelmän toimivuutta sekä
6. edellä olevia kokonaisuuksia koskevien ehdotusten vaikutukset rahoitukseen, lainsäädäntöön ja tietojärjestelmiin.

Kohdan 2 mukainen selvitystyö tulee tehdä pitäen lähtökohtana, että sitä koskevat uudistukset voitaisiin toteuttaa määritettäessä rahoituksen perusteena olevia yksikköhintoja vuodelle 2012, jolloin yksikköhinnat tarkistetaan vuoden 2009 toteutuneiden kustannusten mukaisiksi.

Valmisteluryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö nimeää taloussuunnittelupäällikkö Matti Väisäsen opetusministeriöstä sekä sihteereiksi Lea Juholan Opetushallituksesta ja Pasi Rentolan opetusministeriöstä. Valmisteluryhmän jäseniksi nimetään kouluneuvos Raakel Tiihonen ja johtaja Pasi Kankare Opetushallituksesta, kehittämisspäälikkö Jouko Heikkilä Suomen Kuntaliitosta, hallitusneuvos Tarja Lehtinen, vanhempi hallitussihteeri Merja Leinonen ja opetusneuvos Tarja Olenius opetusministeriöstä, apulaisjohtaja Jarkko Jännes Tampereen yliopiston VALOS-tiimistä sekä puheenjohtaja Tarmo Välikoski Oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry:stä.

Valmisteluryhmän tulee saada työnsä valmiiksi sekä jättää loppuraportti opetusministeriölle 31.12.2010 mennessä. Työryhmän tulee raportoida työnsä etenemisestä aikuis-koulutuksen kokonaisuudistuksen johtoryhmälle, joka toimii valmistelutyön ohjausryhmänä.

Hankkeen kustannukset rahoitetaan valtion talousarvion momentilta 29.30.21.

Opetusministeri

Henna Virkkunen

Johtaja

Marita Savola

JAKELU

Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja sihteerit

TIEDOKSI:

valtiosihteeri Heljä Misukka
erityisavustaja Laura Rissanen
kansliapäällikkö Harri Skog
ylijohtaja Sakari Karjalainen
johtaja Mika Tammilehto
Opetushallitus
Koulutuksen järjestäjien yhdistys
Aikuiskoulutuksen liitto
Oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry
Elinikäisen oppimisen neuvosto
AKKU-johtoryhmä

OPM/HAO
OPM/VI
OPM/hankerekisteri